
COMPARACIÓ ENTRE L'EDUCACIÓ ROMANA I L'EDUCACIÓ ACTUAL

Construcció del material escolar antic

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	3
MOTIVACIONS	4
OBJECTIUS	5
MATERIAL I METODOLOGIA DEL TREBALL	6
1. CONTEXT HISTÒRIC	7
2. DOCENTS	9
2.1. MESTRES	9
2.2. PEDAGOGS	13
2.2.1. Pedagóg romà	13
2.2.2. Pedagóg Grec	14
3. HOMESCHOOLING	16
3.1. Que és el homeschooling?	16
3.2. Diferència entre l'educació a casa o a l'escola en Roma	17
3.3. És legal a Espanya?	17
3.4. Per què s'opta per aquesta alternativa?	18
3.5. Que els hi passa a les famílies que practiquen homeschooling?	19
3.6. És possible aconseguir titulacions oficials?	19
3.7. ALE (Associació per la lliure educació)	20
3.8. En quins països és legal el homeschooling?	20
4. HORARI ESCOLAR A ROMA	21
5. ETAPES DE L'EDUCACIÓ ROMANA	22
5.1. Educació elemental	22
5.1.1. Les dotze taules	23
5.1.2. L'escriptura i la lectura	24
5.1.3. Càlcul	26
5.2. Educació secundària	29
5.2.1. Gramàtica	29
5.2.2. Clàssics grecs i llatins (lectura i comentari)	30
5.3. Educació superior	32
6. HORARI ESCOLAR ACTUAL	33

7. ETAPES DE L'EDUCACIÓ ACTUAL	34
7.1. Educació Infantil	34
7.2. Educació primària	34
7.3. Educació secundària obligatòria (ESO)	35
7.4. Educació secundària postobligatòria (batxillerat i cicles formatius)	36
7.5. Educació superior.....	37
8. COMPARACIÓ ENTRE L'EDUCACIÓ ANTIGA I ACTUAL	38
8.1. Horari escolar	38
8.2. Etapes de l'educació.....	38
8.2.1. Educació infantil	38
8.2.2. Educació primària	39
8.2.3. Educació secundària.....	40
8.2.4. Educació superior.....	40
9. MATERIAL ESCOLAR ANTIC	41
9.1. Tabula cerata (tauleta de cera)	41
9.1.2. Construcció d'una tauleta de cera	42
9.2. Stilus.....	46
9.2.1. Construcció d'un stilus.....	47
9.3. Calamus.....	49
9.3.1. Com tallar un calamus.....	50
9.4. Abacus (Àbac).....	52
9.4.1. Construcció d'un abacus	53
9.5. Rotllos de paper	56
CONCLUSIONS	57
BIBLIOGRAFIA	58
ANNEXOS	61

AGRAÏMENTS

Agraeixo especialment l'ajuda de la meva tutora del treball, ja que sense ella no hagués sabut ni per on començar a fer el meu treball.

També agraeixo l'ajuda del meu company David Trilla Ruiz, per haver fet totes les fotos de les meves construccions.

MOTIVACIONS

Les motivacions per elaborar aquest treball han estat: les ganes de conèixer la vida diària i organització i funcionament en una escola de l'antiga Roma i en relació al fet que en un futur vull estudiar magisteri:

Al començament de 1r de batxillerat no sabia sobre què faria el treball de recerca, però sí tenia clar que volia fer-lo d'algun tema relacionat amb l'antiga Roma, ja que la cultura clàssica m'agrada i trobo molt interessants els grans avenços que van dur a terme, tant en l'àmbit cultural, polític, educatiu, grans construccions d'infraestructures, etc, amb els escassos recursos que tenien en aquella època.

Vaig buscar per Internet possibles temes relacionat amb la cultura romana per al treball però cap em va convèncer, així que la meua tutora del treball va donar-me altres idees per fer-lo, com per exemple: mites antics. Però després de molt pensar, vaig decidir fer una comparativa entre l'educació romana i l'actual. Anomeno tots els nivells d'educació que hi havia però em centro més en l'educació primària i en la reconstrucció dels materials utilitzats.

La meua decisió per escollir aquesta temàtica, com anteriorment he dit, va ser el fet que la cultura romana m'agrada i també perquè des de fa força temps tinc clar que hem vull dedicar al món de l'ensenyament, especialment a primària, perquè crec que és la part més important de l'aprenentatge per tenir una bona base, ja que aprenen a llegir, escriure, sumar... i en un futur m'agradaria poder ensenyar a la mainada tots aquests pilars de l'ensenyament, amb els quals podran realitzar totes les altres activitats posteriors més complexes.

Per això espero haver fet una bona elecció, ja que m'agraden tots dos temes i penso, que hem pot ajudar en un futur.

OBJECTIUS

Moltes vegades ens preguntem d'on ve la nostra llengua, l'educació, la cultura, les lleis e infraestructures que tenim actualment. Tot això s'ha aconseguit per l'evolució transcorreguda durant molts anys, però el pilar i inici de tot, van ser les civilitzacions antigues: la grega i la romana. Tot i que només ens centrarem en la segona.

En el meu estudi m'he centrat en la part que més m'interessava: l'educació, però sobretot en els mètodes d'ensenyament i en la construcció dels materials que utilitzaven, ja que l'educació de Roma és un tema molt ampli i hagués estat molt teòric.

Els meus objectius en aquest treball són:

- Conèixer com eren i com s'havien de comportar professors i alumnes, quants nivells d'educació hi havia, quines matèries s'ensenyaven, quins mètodes utilitzaven per a que l'ensenyament fos més senzill... És a dir, tot el relacionat amb la metodologia i organització escolar en l'antiguitat.
- Com i de què estaven fets els materials educatius utilitzats a les escoles romanes, com per exemple: les tauletes de cera, l'àbac, el stilus i el calamus.
- I finalment, fer una comparació entre l'educació antiga i l'actual; veure les similituds i les diferències de les etapes que es cursen, del què s'ensenyava a cada etapa...

MATERIAL I METODOLOGIA DEL TREBALL

En primer lloc, vaig decidir el tema del treball juntament amb la tutora. Un cop escollit el tema vam acordar els temes que hauria de desenvolupar, i vam decidir parlar de: el homeschooling, dels horaris lectius, de totes les etapes de l'educació tant a Roma com en l'actualitat centrant-me sobretot en què i com s'ensenyava, i sobretot parlar i reconstruir alguns dels materials que utilitzaven perquè d'aquesta manera el treball no seria tan bibliogràfic, tindria una part més original i pràctica.

Per elaborar el cos del treball la informació l'he extret d'Internet i, majoritàriament de dos llibres:

- "La educación en la Roma antigua" - Stanley F. Bonner
- "Historia de la educación en la antigüedad" - Henry- Irene Marrou

Per la part pràctica del treball, he buscat de cada material que he construït moltes fotografies e informació de com eren, de quins materials estaven fets i quina era la seva utilitat, i així, poder fer una reproducció el més semblant possible, encara que en el procediment i en els materials utilitzats de construcció en alguns casos no he estat fidel al model antic.

1. CONTEXT HISTÒRIC

Fins al segle II a.C., l'educació romana era de caràcter familiar, ja que per als romans la família era l'ambient natural apropiat pel desenvolupament i la formació de l'infant. Aquesta rebia una gran influència dels pares, estava orientada a la formació laboral de tipus camperol i a l'ideal col·lectiu de consagració al servei de l'Estat.

En aquesta primera època els educadors nats eren el pare i la mare, on el pare era el veritable monarca de la llar i tenia dret de vida o mort sobre els fills, la qual cosa també es veia reflectida en el terreny educatiu.

Fotografia 1: Dona educant a la seva filla. Fresc de Pompeia

Quan naixia un nen, primer es presentava al pare, que era qui decidia acceptar-lo o no.

Un cop acceptat, passava a ser responsabilitat de la mare perquè es dedicà a cuidar-lo i educar-lo fins a l'edat de set anys.

La formació de les filles estava en mans de la mare que l'ensenyava a teixir i a dur a terme les tasques domèstiques, mentre que el nen, en complir set anys, passava a la vigilància del seu pare, que portava al petit amb ell tant al treball del camp, com al fòrum, als banquets, etc., amb la finalitat que, a força

d'observar les activitats del seu pare, les aprengué i les realitzés ell mateix quan arribés el moment.

La preparació no era donada teòricament, sinó a través de circumstàncies reals de la vida. La seva pedagogia estava fundada en el respecte per les tradicions i l'observació de la vida pràctica.

Però va ser a partir dels segles III i II a. C. que Roma va entrar en contacte amb la cultura grega al conquerir la Magna Grècia. Des de llavors, la superioritat cultural grega va marcar la cultura i l'educació romanes. Els mestres van arribar com esclaus a Roma i van dedicar-se a impartir la docència en les cases dels seus amos. Fins i tot van obrir escoles un cop obtenien la llibertat.

La implantació del sistema educatiu grec no es va fer esperar. D'aquesta manera, la Roma rústica es va convertir en portadora i transmissora del cabal humanístic grec. A partir d'aleshores, un gran nombre de pedagogs, gramàtics, retòrics i filòsofs van envair els carrers de Roma, i els romans van acceptar els seus ensenyaments.

L'educació romana anterior, de tipus familiar, va experimentar diverses transformacions. Els ciutadans més rics van tenir mestres o preceptors privats, generalment grecs immigrants, que introduïen els seus fills en la llengua grega i la cultura hel·lenística. Però el més important d'aquesta època és que es van fundar i desenvolupar escoles, encara que sempre amb caràcter privat o particular. En aquestes escoles es començava als set anys d'edat i assistien tant els nens com les nenes.

2. DOCENTS

2.1. MESTRES

El mestre no era molt ben vist socialment, i depenia del seu sou per a subsistir, per aquesta raó, l'entorn on treballava variava molt segons les seves condicions personals i la quantitat de diners que podia pagar per a llogar una sala.

Aquell que tenia un lloc apropiat per a viure podia utilitzar-lo per dur a terme les classes de forma passatgera, ja que fer-les a casa seva suposava una limitació força gran de l'espai, i necessitava un conjunt de trenta alumnes per a cobrar el mateix que un obrer qualificat, com per exemple un fuster.

Per tant, necessitava un espai més gran on poder impartir les seves classes. Però quan no podia llogar cap local les realitzava a l'aire lliure, prop del fòrum on tota la gent s'hi reunia. Al mestre li interessava situar la seva escola allí, perquè podia ser vist ensenyant, i així podia atreure més alumnes.

La majoria dels mestres, quan tenien força deixebles, llogaven locals per impartir les seves classes d'una manera més tranquil·la, sense el bullici que hi

havia al fòrum.

En aquests locals el mestre seia en una cathedra (cadira amb el respall alt) que estava situada en el pulpitum (el terra era una mica més elevat que la resta de la classe). Els alumnes seien en bancs sense respall i havien de posar-se les tauletes de cera sobre els genolls ja que en les aules no disposaven de taules.

Fotografia 2: Mestre segut a la cathedra

Fotografia 3: Escena escolar al fòrum de Pompeia

En aquest fresc de la ciutat de Pompeia podem observar com era realment una escena escolar. La pintura mostra com dos alumnes aixequen a un altre perquè s'ha portat malament i el castiguen amb assots. També es veuen tres alumnes més asseguts en un banc i amb el llibre de lectura sobre els genolls. En un segon terme, s'hi veuen les columnes que formaven part del pòrtic del fòrum. I al fons, s'hi pot observar que hi ha dues persones que s'han parat a veure què llegeixen els nens i també hi ha gent que passeja.

Fotografia 4: Quintilià, retòric i pedagog romà.
(Hispania 39-95)

Ens han arribat testimonis d'escriptors ens els quals ens mostren com eren els mestres i els alumnes, com s'havien de comportar, com era l'educació, en què estava basada, etc.

Un exemple de testimoni és el que trobem en l'obra anomenada Institucions oratòries de Quintilià:

“Que el mestre, assumeixi sobretot un esperit de pare pel que fa als seus alumnes, i pensi que està en el lloc d'aquells que li han confiat els seus fills. No tingui ell vicis, ni els toleri. No sigui desagradable la seva actitud austera, no sigui excessiva la seva familiaritat, no fos cas que neixi de l'una odi i de l'altra menyspreu. Parli molt d'honestedat i bondat, doncs quants més avisos doni, menys castigarà. No es deixi portar mai per la ira, però tampoc deixi passar el que s'ha de corregir. Sigui senzill en el seu ensenyament, patidor del treball, estigui sempre proper, però no en excés. Respongui gustós als que li pregunten, als quals no li pregunten, pregunteu de sobte. En les lloances de les exposicions dels seus alumnes no sigui gasiu, però tampoc exagerat, perquè l'una provoca disgust pel que fa al treball, l'altra autosuficiència. En corregir el que deu, no sigui dur, i molt menys, amenaçador, doncs a molts els allunya del propòsit d'estudiar el que alguns els reprimeixin com si els odiessin. Digui alguna vegada, és més, moltes, i diàriament, constants exemples trets de la lliçó per a la seva imitació, però, segons es diu, la viva veu alimenta molt més i, sobretot, la del mestre al que els seus deixebles, si estan ben educats, estimen tant com veneren. No es pot dir quant més gustosament imitem a qui apreciem.”

“Després de parlar bastant dels deures dels mestres, als deixebles, mentrestant, només els recomano això: que estimin als seus mestres no menys que als mateixos estudis, i creuin que són els seus pares, no físicament parlant, sinó en el pla intel·lectual. Aquest deure cap al mestre ajudarà molt a l'estudi, ja que els escoltaran millor i creuran en les seves paraules, i desitjaran vivament semblar-se a ells. Finalment vindran contents i entusiasmats a les reunions de les escoles, no s'enfadaran quan se'ls corregeixi, s'alegraran quan se'ls elogi, i es dedicaran a l'estudi per ser els més estimats. Doncs així com el deure d'aquells és ensenyar, el deure d'aquests és mostrar-se dòcils. En cas contrari, una cosa no serveix sense l'altra. I així com l'home neix de la unió d'un i altre progenitor, i en va s'escampa la llavor si no l'escalfa el solc bé tou, de la

mateixa manera, l'eloqüència no pot desenvolupar-se si no hi ha la concòrdia associada del que transmet i del qual rep.”

Aquest fragment de l'obra de Quintilià es podria utilitzar perfectament en el comportament dels professors i dels alumnes en l'actualitat. Tal com diu el text, els mestres han d'inculcar els millors valors als seus alumnes, han d'ensenyar gustosament, han de respondre tots els dubtes... i sempre sense sobrepassar-se, amb una certa familiaritat, ja que els coneixements que adquireixen i els valors depenen d'ells.

D'altra banda, pel que fa als alumnes han d'escoltar als mestres, no s'han d'enfadar per les correccions, al contrari, n'han d'aprendre d'elles ja que això els beneficiarà.

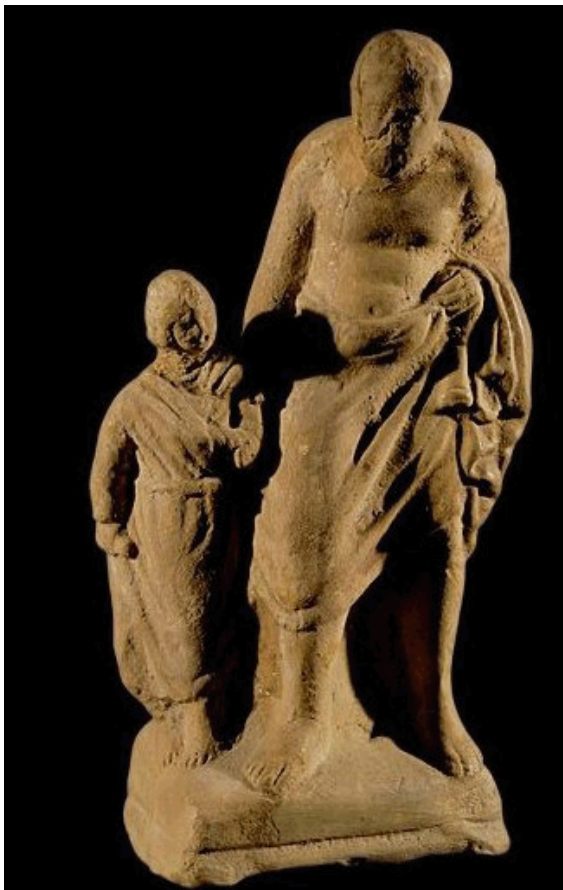
Amb aquest fragment veiem que els romans es preocupaven per l'educació, i s'ocupaven de les qüestions pedagògiques, de manera força semblant a l'actual.

2.2. PEDAGOGS

A l'Antiga Roma trobem dos tipus de pedagogs, un romà i l'altre grec:

2.2.1. Pedagóg romà

En les famílies romanes era normal que hi hagués un nen esclau, fill d'esclaus de la família. Aquests nens eren coneguts amb el nom de "verna" o "vernula", és a dir, nascut a casa. Al petit esclau se l'hi ensenyava a llegir, a escriure i normalment també un ofici.

Els nens esclaus podem relacionar-los amb l'educació romana ja que, podia convertir-se en un esclau servidor (pedisequi) o en un patge que s'encarregava d'acompanyar als joves senyors a l'escola. Quan l'esclau es feia adult i els joves senyors que anys abans havia acompanyat a l'escola tenien fills, ell era la persona a qui deixaren al seu cuidat quan els pares estaven ocupats o fora de casa. Era el custos o guardià dels nens, i també l'encarregat de portar-los a l'escola i tornar-los a la casa; l'anomenaven pedagóg.

Fotografia 5: Pedagóg acompanyant al nen

El pedagog podia quedar-se durant les classes i d'aquesta manera podia adquirir coneixements útils per a ell mateix. La majoria dels pedagogs sol adquirien un nivell d'aprenentatge elemental, pocs eren els que aconseguien un nivell major com és el cas de Remi Palemó, que va començar la seva vida com esclau i després d'acompanyar a l'escola al fill de la casa i quedar-se durant les classes va aprendre tant que, com a llibert, va establir-se com a mestre i es va convertir en un dels gramàtics millor reconeguts a Roma.

Quan el pedagog era intel·ligent, els pares no solament volien que els acompanyessin a l'escola i els tornessin cap a casa, també volien que s'encarregés del bon aprenentatge dels fills, ho feia preguntant i fent repetir tot el que havien après aquell dia.

2.2.2. Pedagog Grec

Es creu que els romans van conèixer als pedagogs grecs durant el segle III a.C. quan la guerra contra Pirrus el rei d'Èpir (regió habitada per diverses tribus gregues) va produir un gran contacte amb ciutats gregues del sud d'Itàlia, i en l'any 168 a.C. després de la tercera guerra de Macedònia.

Els pares romans es van acostumar amb molta facilitat a confiar als seus fills a esclaus que no havien crescut a casa, que eren estrangers i que al principi no parlaven ni la mateixa llengua.

Però, hi havia diverses raons pel fet que els romans confiessin els seus fills als pedagogs grecs: Els grecs tenien una llarga tradició de protecció dels nens, aquesta protecció va ser molt necessària en la segona meitat de l'últim segle de la república, ja que els carrers eren plens de disputes i matances causades per les diferències dels bàndols polítics.

La presència dels pedagogs grecs va fer que els nens romans creixessin sent bilingües. Ser anomenat hàbil en ambdues llengües, era un elogi que qualsevol persona ben educada desitjava. Però aconseguir aquest elogi depenia molt del pedagog escollit; és a dir, si el pedagog era de classe baixa i el seu grec no era bo podia exercir una mala influència i produir efectes difícils de corregir més tard, en canvi, quan el pedagog el parlava bé i fins i tot estava educat podia ensenyar-li perfectament el grec i el nen aconseguia un bon nivell.

3. HOMESCHOOLING

A la Roma clàssica també podem parlar de homeschooling.

3.1. Que és el homeschooling?

L'educació a casa és una alternativa diferent per educar a la mainada sense haver d'anar a una escola. Aquesta forma d'educació era la més utilitzada fins que van aparèixer fa pocs segles les escoles. No obstant, va guanyar popularitat als Estats Units a principis de la dècada de 1980, on s'anomena homeschooling o homeschool.

Si s'opta per l'educació domèstica els pares han d'assumir totalment l'educació dels fills, tant en l'obtenció de coneixements i habilitats, com en la transmissió de valors i principis. D'aquesta manera, no s'escolaritza als nens en una institució educativa i no segueixen, en general, unes pautes curriculars establertes per les administracions, sinó que l'aprenentatge i l'ensenyament informal i formal es realitza en l'entorn de la llar.

Podem dir que els romans van iniciar l'educació domèstica, ja que moltes vegades als infants que no anaven a l'escola els educaven a casa, eren normalment les nenes qui rebien aquesta educació ja que els pares preferien que estiguessin separades dels nens. El "homeschooling" es produïa quan algun membre de la família disposava del temps o l'habilitat necessària per ensenyar, o també, quan tenien un mestre privat que els educava, aquest mestre era normalment un esclau o un llibert de la casa.

3.2. Diferència entre l'educació a casa o a l'escola en Roma

La mainada que no s'educaven a casa solien ser els que pertanyien a les famílies més adinerades, els que pertanyien a famílies menys favorables eren enviats a l'escola on eren educats pel mestre.

La principal diferència que hi ha entre l'educació a l'escola i a casa era que, els que anaven a l'escola primària es concentraven en la lectura i l'escriptura en llatí, ja que aquestes escoles estaven previstes per a la població treballadora comuna, mentre que els que s'educaven a casa, amb freqüència podien adquirir coneixements del grec perquè molts dels educadors privats eren esclaus grecs.

Per als romans era molt important ser anomenat hàbil en les dues llengües, d'aquesta manera els nens i les nenes aprenien el llatí, la seva pròpia llengua, i també aprenien el grec.

3.3. És legal a Espanya?

- **Situació legal de l'educació domèstica a Espanya. Lleis.**

CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

Article 27

1. Se reconoce la libertad de enseñanza
3. Los poderes públicos garantizan el derecho que asiste a los padres para que sus hijos reciban la formación religiosa y moral que esté de acuerdo con sus convicciones. (veure més lleis als annexos)

Molta gent pensa que aquest mètode d'educació és il·legal, però a Espanya no està regulat, encara que les lleis sobre l'educació dels infants diuen que hi ha llibertat d'ensenyament i que són els pares qui tenen el dret perquè els seus fills rebin la formació religiosa i moral que ells creguin convenient, sempre i quan les tasques educatives i els models pedagògics segueixin les línies dels valors constitucionals, és a dir, aquesta pràctica no estarà penalitzada sempre i quan, els pares no vulguin educar als seus fills a casa per inculcar-los uns valors nocius, com per exemple idees contràries a la convivència, tolerància, defensen la violència, promouen la discriminació per motius racials, religiosos o xenòfobs...

Tant en la constitució Espanyola, en la declaració universal dels drets humans, en el codi civil es pot observar que a simple vista sembla legal.

3.4. Per què s'opta per aquesta alternativa?

Tal com afirma Carlos Cap, catedràtic d'institut i professor associat de la Universitat d'Oviedo, no es pot parlar d'un perfil de família específic que tria aquesta opció, "ja que formen un grup molt heterogeni", però si hi ha alguna cosa que els defineix és "la ferma convicció en el que fan i el fort vincle que mantenen amb els seus fills".

Segons les dades d'una enquesta realitzada per aquest investigador, els motius pedagògics són els que en major part porten a aquestes famílies a triar l'educació a casa. Respectar els ritmes individuals d'aprenentatge de cada nen, impulsar les seves capacitats i aptituds interiors, aprendre de les situacions reals, despertar l'interès i l'esperit crític són alguns dels principals aspectes pedagògics que s'intenten fomentar amb l'educació en la llar.

3.5. Que els hi passa a les famílies que practiquen homeschooling?

Algunes famílies han estat denunciades als departaments de benestar social per no escolaritzar en un centre educatiu als seus fills, ja que en alguns casos s'ha considerat la no escolarització com un indicatiu d'abandonament o maltractaments. Però poques d'aquestes denúncies han arribat als tribunals, perquè la majoria de jutges veuen que els pares no han deixat de banda les seves obligacions d'educar al seu fill, veuen tot el contrari, és a dir, que els pares que volen educar als seus fills a casa tenen un major interès per la seva educació. En la majoria dels judicis que han hagut, la sentència ha estat favorable als pares. En el pitjor dels casos, si els pares perden la sentència se'ls obliga a escolaritzar en una escola als fills.

3.6. És possible aconseguir titulacions oficials?

L'educació a casa no està reconeguda per cap llei, una de les conseqüències més importants és que hi ha una situació de buit legal, i això provoca la falta de mecanismes per l'obtenció dels títols de Graduat de Secundària i Batxillerat.

Malgrat això, hi ha diverses opcions perquè els nens que s'eduquen a casa puguin obtenir titulacions oficials del sistema educatiu espanyol:

- Tal i com marca la Llei Orgànica d'Educació (LOE 2006), les administracions educatives han de garantir l'escolarització de l'alumnat que accedeix de forma tardana al sistema educatiu, i han d'incorporar-lo al curs més adequat segons la seva edat, característiques i coneixements previs. D'aquesta manera, els nens que s'eduquen a casa poden anar (a Primària i ESO) a l'escola, al curs que els correspongui per edat, i així obtenir el títol de Graduat en Secundària.

- A partir dels divuit anys, els estudiants es poden presentar a les proves lliures per obtenir el Graduat en Secundària i a partir dels vint, a les proves lliures de Batxillerat.
- A partir dels disset anys, es pot accedir mitjançant una prova a la Formació Professional de grau mitjà, i a partir dels dinou, a la de FP de grau superior.

3.7. ALE (Associació per la lliure educació)

L'associació per la lliure educació (ALE) va néixer al 2002 amb l'objectiu de servir de canal de comunicació entre les administracions públiques i les famílies que volen educar als seus fills a casa. Al llarg d'aquests anys l'ALE s'ha posat en contacte amb administracions públiques i diverses entitats de rellevància social i cultural amb el propòsit de poder construir

un marc de reconeixement oficial i explícit per aquesta alternativa educativa i del dret del menor per poder rebre una institució acadèmica en família i el dret dels pares de poder ensenyar als seus fills a casa.

3.8. En quins països és legal el homeschooling?

Els països on està regulada aquesta pràctica i és legal són: Estats Units, Canadà, Austràlia, Nova Zelanda, Japó, Taiwan, França, Irlanda, Regne Unit, Suïssa, Xile i Hongria.

4. HORARI ESCOLAR A ROMA

En la Roma antiga els alumnes començaven a l'escola molt aviat, a l'estiu començaven a les sis i a l'hivern a les set del matí. Les classes començaven el mes de març, tenien un dia festiu per cada vuit dies de classe. Aquest dia, era el dia del mercat (nundinae) que aportava un descans als mestres i als alumnes.

També tenien vacances d'estiu, aproximadament des de les calendes de juliol (les calendes eren el primer dia de cada mes) fins als idus d'octubre, (els idus eren el dia tretze de cada mes, excepte al març, maig, juliol i octubre, que eren el dia quinze).

A més de les festes religioses o commemoratives hi havia tres festes principals en tot l'any:

- La Saturnalia del 17 al 23 de desembre: eren semblants a les nostres vacances de Nadal, on s'intercanviaven regals i es celebraven amb alegria.
- El Quinquatrus del 19 al 23 de març.
- La Feriae messivae del 24 de juny a primers d'agost: era la festivitat general de la collita.

5. ETAPES DE L'EDUCACIÓ ROMANA

L'educació romana es pot dividir en tres parts:

5.1. Educació elemental

El mestre d'aquesta etapa s'anomenava magister. L'educació primària estava destinada als nens i nenes entre set a onze anys. Els infants podien rebre una educació des de casa amb classes privades que feia un professor particular o també podien anar a l'escola on els ensenyava un mestre.

A les escoles era molt habitual que els nens tinguessin una mala conducta, que en un principi era solucionada amb càstigs corporals durs com per exemple fuetades, però a poc a poc no van trobar correctes aquests mètodes de disciplina, i van optar per utilitzar una altra tàctica, que consistia en recompensar a la mainada pel seu progrés i els seus èxits. Se'ls recompensava amb lletres o números de marfil per a que juguessin amb elles, o se'ls premiava amb un pastisset, també en la forma de números o lletres que havien acabat d'aprendre. D'aquesta manera la mainada s'involucrava més en l'aprenentatge i els hi resultava més divertit aprendre.

Fotografia 6: Avís escrit pel mestre i copiat quatre vegades per l'alumne.

“Treballa dur, nen, si no seràs assotat”

Durant els anys que cursaven l'educació elemental els infants tenien una jornada lectiva d'unes sis hores, amb un descans al migdia per poder dinar, i després per la tarda solament anaven una hora.

El pedagog havia d'acompanyar al jove fins a l'escola il·luminant-se amb la llum d'una llàntia. Quan el nen arribava a l'escola deixava la capa, es netejava i arreglava la seva roba al proscholium (una avantsala) abans d'anar a la sala on es feia la classe.

Quan el mestre havia de fer alguna demostració als alumnes els hi havia de prestar atenció individualment, perquè no disposaven de pissarres per fer-ho d'una manera més general com es fa ara.

Els nens durant els anys que cursaven l'educació primària aprenien i recitaven les dotze taules com a cant obligatori, també aprenien a reconèixer cada una de les lletres i anomenar-les, aprenien a llegir i també a contar.

5.1.1. Les dotze taules

En aquestes taules redactades entre el 451 i el 449 a.C, s'hi recullen per escrit, de manera més o menys ordenada, una sèrie de normes jurídiques:

- Taules I, II, III- Contenien el dret privat.
- Taules IV, V- Contenien el dret de família i de successions.
- Taules VI, VII- Contenien el dret d'obligacions (negocis jurídics de l'època) i drets reals.
- Taules VIII, IX - Contenien el dret penal de l'època.
- Taula X- Dret Sacre.
- Taules XI, XII- Són les Tabulae Iniquae (Taules dels injusts).

5.1.2. L'escriptura i la lectura

La primera etapa de l'educació primària consistia en fer aprendre les lletres, els mestres els hi ensenyaven cada una de les lletres de la A a la X (la Y i la Z solament les utilitzaven per a transcriure paraules gregues i eren considerades lletres estrangeres), les nomenaven i després reproduïen el so de cada una. Per a que els nens aprenguessin a escriure les lletres podien utilitzar dos mètodes:

- En el primer mètode el mestre havia de fer en la tauleta de cera de cada un dels seus alumnes un lleu perfil de totes les lletres. Els nens havien de resseguir cada una de les lletres per fer-les ressortir, com és natural al principi als alumnes no els hi resultava fàcil escriure amb el stilus, d'aquesta manera el mestre havia de posar la mà sobre la del nen i ajudar-lo.
- El segon mètode consistia a donar als nens una tauleta de fusta on hi havia les lletres gravades, ells resseguien la forma de les lletres i ho feien repetidament fins que s'havien com s'escrivien i ja podien practicar ells sols en la seva tauleta de cera.

Un cop els nens ja sabien escriure totes les lletres sense ajuda, se'ls ensenyava a agrupar les lletres en síl·labes, és a dir, cada una de les consonants els hi feien combinar per ordre amb totes les vocals. Després d'haver escrit, après, i pronunciat totes les combinacions de síl·labes possibles, arribaven les paraules, però al principi eren d'una sola síl·laba.

Solament quan els nens havien exercitat molt l'escriptura i ja llegien àgilment les paraules, podien passar a llegir frases, aquestes frases els hi eren molt complicades de llegir perquè en l'antiguitat les paraules no estaven separades;

estaven totes juntes i havien d'acostumar-se a distingir les unes de les altres fixant-se on acabava una paraula i on començava l'altra.

Pel que fa a les frases que llegien i escrivien, a part de ser utilitzades per practicar també tenien un valor moral, els mestres seleccionaven aquelles frases que contenien alguna observació útil per a la vida, per la conducta o algun avís que podia ser recordat pels nens i servir de profit en un futur.

Fotografia 7: Exemple d'escriptura romana en una inscripció d'un temple Romà

Alguns exemples de les frases que utilitzaven són:

- “Cap home digne demanarà que se li agraeixi allò que res li costa”. “Audaces fortuna iuvat” (La fortuna ajuda als valents): (escrites per Terenci: dramaturg romà precursor de la comèdia de costums moderna).
- “Amicus certus in re incerta cernitur” (L'amic segur es coneix en les situacions insegures): (escrita per Enni: dramaturg i poeta èpic romà).

Escriure, aprendre de memòria i recitar eren un conjunt, és a dir, els nens escrivien en les seves taulettes de cera el passatge del text que el mestre deia, normalment sol li tocava un passatge perquè únicament circulava un text per la

classe i havien de repartir-se'l, també els mestres utilitzaven molt els dictats, així un cop copiat el que el mestre li havia assignat o dit, el nen li portava la còpia al mestre per a que li corregís i li expliqués el contingut, un cop feta la correcció, al nen se li donava un temps per poder aprendre's de memòria el passatge i posteriorment recitar-lo.

5.1.3. Càlcul

Els nens primer aprenien a contar amb els dits, cada número tenia la seva representació.

Amb la mà esquerra es representaven els nombres de l'1 al 9 (amb els dits mig, anular i menut) i amb l'índex i el polze les desenes.

Fotografia 8: Comerciant mostrant el preu del producte

Amb la mà dreta s'expressaven les centenes (amb els tres dits últims) i amb el polze i l'índex els milers. Les desenes i centenes de mil segons la posició de les mans respecte del pit, el melic o el fèmur. El milió es representava amb les mans entrellaçades.

Posteriorment, com feien amb les lletres, se'ls ensenyaven les sumes simples i les multiplicacions en forma de cant. El nen també havia de saber reconèixer i escriure els símbols corresponents a aquestos números. Els números es representaven amb lletres de l'alfabet on:

I = 1	C = 100
V = 5	D = 500
X = 10	M = 1000
L = 50	

Per representar els diferents números em de tenir en compte diversos aspectes:

Si a la dreta d'una xifra s'escriu una altra igual o menor, el valor d'aquesta es suma a l'anterior.

Exemple: XX= 20 VII= 7
 LXVI= 66 XV=15
 MDC= 1600 LV=55

- La xifra I col·locada a l'esquerra de la V o la X, resta una unitat. A la dreta, els suma una unitat.

La xifra X col·locada a l'esquerra de la L o la C, els resta deu unitats i, a la dreta els suma deu unitats.

La C col·locada a l'esquerra de la D o la M, els resta cent unitats i situada a la dreta se'ls hi suma cent unitats.

Exemple: IV = 4 XC = 90
 IX = 9 CD = 400

- Una xifra no es pot repetir més de tres vegades seguides.
- Les xifres V, L i D no es poden duplicar ja que la X, C i M representen els seus valors duplicats.

Exemple: X representa 10 en lloc de VV

C equival 100 en lloc de LL

M equival 1000 en lloc de DD

- Si entre dues xifres qualsevol hi ha una altra menor, aquesta restarà el seu valor a la següent.

Exemple: XIX = 19

LIV = 54

CXXIX = 129

Quan els nens ja sabien representar els números se'ls ensenyava a utilitzar els calculi, el qual consistia en anar posant o traient pedretes d'una tauleta segons fos necessari.

Un altre aparell per calcular era l'àbac (abacus), aquest els hi permetia fer càlculs amb grans números de manera ràpida, encara que al principi resultava molt complicat fer-lo servir. El càlcul amb l'abacus l'ensenyava un especialista en aquest camp, anomenat calculator.

5.2. Educació secundària

No tots els nens que havien passat per l'educació primària continuaven els seus estudis, l'educació secundària estava destinada als nens de 12 a 16 anys, que generalment pertanyien a famílies adinerades, en canvi, les nenes amb aquesta edat eren considerades dones i ja podien ser promeses a homes d'altres famílies i podien casar-se. La seva futura educació dependria del marit, qui decidia sobre el desenvolupament del seu saber, però, aquest normalment decidia que la dona continués educant-se.

Aquestes classes eren impartides solament pel matí i les donava el *gramaticus*, aquest cobrava quatre vegades més que el *magister*.

En l'educació secundària apart del llatí també s'aprenia el grec (que normalment el pedagog ja li havia ensenyat de petit).

Els nens estudiaven els clàssics grecs i llatins, aprenien a comentar els textos i estudiaven gramàtica.

5.2.1. Gramàtica

La part de gramàtica estava dividida en dues parts: la primera era essencial tant per al grec com per al llatí, s'aprenia a classificar les lletres, a mesurar els versos, quines eren les parts de l'oració, les declinacions i les conjugacions. La segona part estava destinada a la correcció de la llengua parlada i escrita (evitar els barbarismes, utilitzar les paraules més correctes en cada situació...), aquesta part era destinada principalment al llatí; ja que era molt important que el nen aprengués a parlar correctament en la seva pròpia llengua.

En l'educació primària els nens aprenien les lletres de l'alfabet, mitjançant l'observació, la memòria i la imitació. El nen era capaç de reconèixer les formes de les lletres, coneixia el seu nom, sabia escriure-les i sabia pronunciar-les a mesura que apareixien en les síl·labes i en les paraules. En el nivell secundari el gramaticus utilitzava un mètode similar, començava distingint les vocals de les consonants, aquestes, un cop distingides eren classificades segons el seu so. L'objectiu de l'ensenyament d'aquesta classificació estava posat particularment en les necessitats futures de pronunciació, ortografia i mesura dels versos.

En aquesta primera part també s'ensenyaven les declinacions pròpies de les dues llengües i els verbs regulars e irregulars.

En la segona part de la gramàtica, el gramaticus havia de corregir els mals hàbits de la parla dels seus alumnes. Aquests mals hàbits normalment provenien de l'entorn i la criança de l'alumne, ja que l'influència de la família sobre els nens era gran, i el nen podia adquirir els errors per la imitació al pare o a la mare, o bé adquirir-los per part del pedagog. Hi havia a més un altre inconvenient, els nens acostumats a parlar correctament el grec des de petits podien traspasar al llatí característiques de la llengua estrangera.

5.2.2. Clàssics grecs i llatins (lectura i comentari)

La finalitat d'aquesta etapa de l'educació secundària era llegir als poetes més importants, ja que els seus temes, pensaments i expressions tenien un efecte inspirador sobre els joves.

Primer, als alumnes els hi ensenyaven els poetes d'èpica; el poeta grec pel qual es començava era Homer, amb les seves dues obres l'Illiada i l'Odissea.

Un cop estudiat d'Homer passaven al poeta llatí Virgili amb la seva obra l'Eneida.

Després de l'èpica aprenien la tragèdia amb els poetes grecs Èsquil, Sòfocles i Eurípides, i amb els poetes llatins Enni, Pacuvi i Acci.

Pel que fa a la comèdia, es seleccionaven els passatges més adients per a la lectura, perquè hi havia molts assumptes amorosos i el to moral era molt més baix que en l'èpica i en la tragèdia. Però, era ensenyada perquè tenia virtuts d'expressió narrativa, de caracterització i d'emoció. Els autors més destacats són Plaute i Terenci.

El grammaticus realitzava una demostració de la lectura que a continuació els alumnes imitaven tots junts. Era essencial que entenguessin no solament el sentit general del text, sinó el significat de cada paraula i frase. Un cop entès completament el passatge, el mestre podia continuar llegint de manera continua mentre l'alumne observava la puntuació, l'accentuació i la interpretació de la lectura. A mesura que passava el temps cada un dels alumnes es posava en peu i llegia la part que li havien assignat, i el mestre li corregia punt per punt.

Pel que fa al comentari del passatge, els alumnes havien d'analitzar totes les paraules del poema, mesurar els versos, entendre el significat i les emocions que l'autor volia transmetre. Per entendre el significat l'alumne havia de preguntar-li al mestre les paraules que no entenia, ja que moltes a simple vista semblaven no tenir sentit en el context del poema, també era necessari entendre les metàfores i els recursos literaris utilitzats per l'autor.

5.3. Educació superior

Aquesta modalitat d'educació estava destinada als joves de disset a vint anys que volien dedicar-se a l'oratòria o vida pública, és a dir, la política. Les classes eren impartides pel rhetor, generalment grec i cobrava quatre vegades més que el gramaticus.

Els alumnes aprenien les regles de la retòrica, la filosofia i de l'oratòria. Els exercicis eren escrit i orals, elaboraven lloances, discussions, narracions i oralment practicaven la fluïdesa dels seus discursos, hi havia dos tipus d'exercicis: uns eren discursos sobre temes històrics, monòlegs en què personatges famosos de la història valoren els pros i els contra abans de prendre una decisió, i l'altre tipus d'exercici eren les discussions entre dos alumnes que defensaven punts de vista contraris sobre temes judicials.

L'oratòria era fonamental per participar en la vida pública, però amb el temps va passar a ser usada pels advocats. Després d'acabar els seus estudis de retòrica, els joves més adinerats completaven la seva formació en alguna ciutat grega.

6. HORARI ESCOLAR ACTUAL

Pel que fa a l'horari lectiu del nostre país, els nens de primària comencen a les 9:00 del matí i acaben a les 12:30, i per la tarda van de 15:00 a 16:30.

En canvi, els de cursos superiors, comencen a les 8:30 i acaben a les 14:30, tenint així les tardes lliures. Les classes aquest any han començat el dia 10 de setembre i finalitzaran el 25 de juny. Pel que fa als dies festius, les vacances més llargues són les de Nadal, setmana santa i estiu, uns altres dies de festa són: les festes nacionals, i els dies festius que escull cada municipi o localitat.

7. ETAPES DE L'EDUCACIÓ ACTUAL

Ara, l'educació també la podem dividir en diverses parts:

7.1. Educació Infantil

Aquesta etapa educativa està dirigida als nens i nenes des del naixement fins als sis anys, amb la finalitat de contribuir al seu desenvolupament físic, afectiu, social i intel·lectual. S'ordena en dos cicles: el primer comprèn fins als tres anys, i el segon, que és gratuït, va des dels tres als sis anys d'edat.

Els dos cicles de l'Educació Infantil tenen com a finalitat el desenvolupament afectiu de la mainada, el moviment i els hàbits de control corporal, les manifestacions de la comunicació i del llenguatge, les pautes elementals de convivència i relació social, i també el descobriment de les característiques físiques i socials del medi. A més es propicia que nenes i nens aconseguixin una imatge positiva i equilibrada de si mateixos i adquireixin autonomia personal.

7.2. Educació primària

L'Educació primària és obligatòria i gratuïta. Comprèn tres cicles de dos anys cada un, en total són sis cursos acadèmics, que es cursaran entre els sis i els dotze anys d'edat.

La finalitat és proporcionar a tots els nens una educació comuna que faci possible l'adquisició dels elements bàsics culturals, els aprenentatges relacionats amb l'expressió oral, a la lectura, a l'escriptura i al càlcul aritmètic, i també que guanyi certa autonomia.

Durant l'Educació Primària l'alumnat aprèn a desenvolupar les següents capacitats:

- Utilitzar de manera apropiada la llengua castellana i la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma (en el nostre cas el Català).
- Comprendre i expressar missatges senzills en una llengua estrangera.
- Aplicar a les situacions de la seva vida quotidiana operacions simples de càlcul i procediments lògics elementals.
- Adquirir les habilitats que permetin desenvolupar-se amb autonomia en l'àmbit familiar i domèstic, així com en els grups socials amb els quals es relacionen.
- Appreciar els valors bàsics que regeixen la vida i la convivència humana i obrar d'acord amb ells.
- Utilitzar els diferents mitjans de representació i expressió artística.
- Conèixer les característiques fonamentals del seu medi físic, social i cultural i les possibilitats d'acció en aquest.
- Valorar la higiene i salut del seu propi cos, així com la conservació de la natura i del medi ambient.
- Utilitzar l'educació física i l'esport per afavorir el desenvolupament personal.

7.3. Educació secundària obligatòria (ESO)

L'Educació Secundària és una etapa educativa obligatòria i gratuïta que completa l'educació bàsica. Consta de quatre cursos acadèmics que es realitzaran entre els dotze i els setze anys d'edat.

Aquesta etapa de l'educació es proposa els següents objectius:

- Aconseguir que tots adquireixin els elements bàsics de la cultura: humanístics, artístics, científics i tecnològics
- Desenvolupar i consolidar hàbits d'estudi i de treball.

- Preparar per a la incorporació a estudis posteriors i per a la inserció laboral.
- Formar a tots per l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

A l'educació secundària es pot repetir un màxim de dos cursos i s'ha de cursar obligatòriament fins als setze anys d'edat ja que l'alumne i els seus pares poden decidir donar per finalitzada la seva escolarització.

7.4. Educació secundària post obligatòria (batxillerat i cicles formatius)

- El batxillerat forma part de l'educació secundària post obligatòria i, per tant, és de caràcter voluntari. Té dos cursos acadèmics que es cursen entre els setze i divuit anys d'edat. La finalitat del Batxillerat és la d'oferir als alumnes una preparació especialitzada, d'acord amb les seves perspectives i interessos de formació, que els permeti accedir a l'educació superior, la universitat.
- Els cicles formatius són el conjunt d'ensenyaments que, dins del sistema educatiu, capaciten a les persones per poder exercir un treball qualificat de les diferents professions. La titulació obtinguda és la de Tècnic o Tècnica de la professió corresponent al cicle cursat. Aquesta titulació permet l'accés a altres cicles formatius de grau mitjà o als cicles formatius de grau superior mitjançant una prova d'accés.

7.5. Educació superior

- Als estudis universitaris s'accedeix mitjançant les proves PAU (Proves d'Accés a la Universitat). En aquesta etapa s'aprenen els coneixements especialitzats segons la carrera escollida.
- Als cicles formatius de grau mitjà o de grau superior s'accedeix mitjançant una prova d'accés. Aquests cicles permeten una millor especialització per la professió escollida.

8. COMPARACIÓ ENTRE L'EDUCACIÓ ANTIGA I ACTUAL

8.1. Horari escolar

- En l'antiga Roma es començava més aviat a l'escola per aprofitar les hores de sol.
- Tant en l'educació antiga com en l'actualitat la majoria de classes es realitzen pel matí.
- En l'antiguitat feien més dies de classe a la setmana que ara, però anaven menys mesos a l'escola.

8.2. Etapes de l'educació

8.2.1. Educació infantil

- L'educació infantil és l'etapa educativa dirigida als nens i nenes des del naixement fins als sis anys no obligatòria, és a dir, els pares, familiars o mainaderes poden cuidar a l'infant i proporcionar-li l'educació a casa fins que tingui l'edat de començar l'educació primària.
- El sistema educatiu romà manca d'aquesta primera etapa, però trobem la similitud en què, els pares o els pedagogs també eren els encarregats de proporcionar aquesta primera educació fins als set anys d'edat.

8.2.2. Educació primària

- En l'antiguitat aquesta etapa anomenada elemental estava dirigida als nens i nenes de set a onze anys, era opcional i s'havia de pagar. Durant aquestos anys s'aprenia a llegir i a escriure en llatí, és a dir, l'abecedari, les formes de les lletres, el seu so... La metodologia que utilitzaven els mestres antics per a que els seus alumnes adquirissin aquestos coneixements era que fessin moltes còpies, memoritzessin i recitessin el que els hi havia ensenyat. Durant aquesta etapa també aprenien a fer operacions matemàtiques senzilles i a utilitzar el calculi i l'abacus.
- Actualment aquesta etapa està dirigida als nens i nenes de sis a dotze anys, és obligatòria i gratuïta. Durant aquestos anys igual que en l'antiguitat s'aprèn a llegir i a escriure, però no solament una llengua com en l'antiga Roma, sinó que en el nostre cas s'aprèn la llengua oficial del país (el castellà), també la llengua oficial de la Comunitat Autònoma (el català) i finalment una mica d'alguna llengua estrangera (l'anglès). La metodologia d'ensenyament dels mestres antics per ensenyar les lletres encara s'utilitza una mica, ja que en l'actualitat els nens tenen llibrets amb la forma de les lletres i ells han de copiar-les. Durant aquesta etapa també s'aprèn a fer operacions senzilles, i també s'estudien altres assignatures per conèixer les característiques del món físic, social i cultural que ens envolta, les quals no s'ensenyaven en l'antiguitat.

8.2.3. Educació secundària

- L'educació secundària en l'antiguitat estava destinada als nens de dotze a setze anys. Durant aquesta etapa s'ensenyava el llatí i també el grec, s'estudiava gramàtica (classificar lletres, mesurar versos, parts de l'oració, correcció de la llengua parlada i escrita, etc.) també s'ensenyava a llegir i a comentar els clàssics grecs i llatins.
- En l'actualitat, trobem l'educació secundària obligatòria (ESO) i la post obligatòria (Batxillerat i Cicles Formatius). L'ESO està destinada a nens i nenes entre els dotze i els setze anys com en l'educació romana, continua sent obligatòria i gratuïta. El Batxillerat està destinada a joves de setze a divuit anys, aquesta etapa és voluntària i ja no entra dins de l'ensenyament bàsic. En aquestes etapes igual que en l'educació romana també s'estudia gramàtica i clàssics de la literatura catalana i castellana, però solament en les assignatures de llengua (aproximadament unes quatre hores setmanals), perquè el nostre sistema educatiu és molt més ampli i s'estudien altres assignatures.

8.2.4. Educació superior

- En l'antiga Roma, l'educació superior estava destinada als joves de disset a vint anys que volien dedicar-se a l'oratoria o vida pública, és a dir, la política. Els alumnes aprenien la retòrica, la filosofia i l'oratoria, elaboraven lloances, discussions, narracions i oralment practicaven la fluïdesa dels seus discursos.
- Pel que fa a l'actualitat, en aquesta etapa trobem els estudis universitaris i els cicles formatius de grau superior. De la mateixa manera que a Roma preparaven als joves per a ser polítics, actualment s'ensenya tot el necessari per poder exercir la professió que han escollit.

9. MATERIAL ESCOLAR ANTIC

9.1. Tabula cerata (tauleta de cera)

En l'època dels romans les tauletes de cera eren un dels elements més importants en l'escriptura.

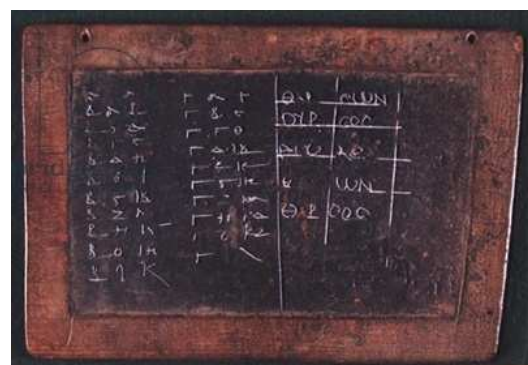
Les tauletes eren una petita planxa de fusta rebaixada per dintre, en aquest forat que quedava a dintre de la planxa s'hi abocava cera, normalment era de colors foscos (negre, roig, verd...) per fer més visible l'escriptura.

En l'educació va ser un utensili molt important, l'utilitzaven per apuntar textos que havien de conservar poc temps o per anotar textos curts. És a dir, que no es podien utilitzar per escriure un llibre, sinó que s'utilitzaven per exercicis escolars, cartes, notes de comptabilitat i fins i tot, per contractes.

Les tauletes de cera no solament s'utilitzaven de forma individual sinó que, s'utilitzaven en unitats de dos, de tres, i de més (díptics, tríptics, políptics), totes amb les mateixes dimensions. Cada una d'elles tenia uns forats en un dels costats i es posaven una a sobre de l'altra i es lligaven.

Fotografia 9: Nena amb una tauleta. Fresc de Pompeia

Fotografia 10: Tauleta romana amb exercici de lletrejar i taula de multiplicar

9.1.2. Construcció d'una tauleta de cera

Per construir la vostra tauleta romana d'escriptura necessitareu una planxa de fullola que farà de base de la tauleta i també un llistó per poder fer els costats de la taula.

Primer heu de marcar al tros de fusta la mesura de la tauleta, les mesures que més s'ajusten a les taules escolars son 21cm x 11cm.

Quan tingueu marcada la taula a la fusta la podeu tallar amb molt de compte amb una serra.

Un cop tallada la fusta que servirà com la base de la taula heu de prendre les mesures dels llistons que utilitzarem per fer els costats. Un cop els tingueu marcats els tallareu amb la serra com hem fet amb la planxa de fusta.

Després de tallar la fusta i els llistons haureu de polir amb paper de vidre tots els costats.

Quan ja tingueu polides totes les parts de la tauleta de cera haureu de pegar els llistons a la fusta en forma de marc.

Un cop enganxades totes les parts, l'haureu de deixar eixugar. Poseu un pes a sobre de la taula per a que quedin totes les peces ben pegades.

Aquest pas és optatiu, si voleu que la tauleta sigui del mateix color i quedi més bonica pinteua-la amb vernís marró. Un cop tota pintada deixeu-la eixugar.

A continuació, per poder omplir el buit que queda en la tauleta heu d'agafar una espelma i desfer-la al foc.

Finalment, quan la cera s'hagi desfet l'haureu d'abocar amb molt de compte a l'interior de la tauleta i després esperareu fins que s'assequi i s'endureixi.

Resultat de la tauleta de cera construïda:

Si voleu fer més d'una tauleta, heu de fer dos forats i unir-les amb un fil com en la fotografia.

9.2. Stilus

Per poder escriure en una tabula cerata necessitaven el stilus, els materials més comuns de què solien estar fets era el ferro, bronze, o d'altres materials no tan utilitzats com l'os o el marfil.

El stilus podia estar decorat amb diversos motius i formes, i s'hi diferenciaven dues parts, un extrem del stilus era punxeguda i era la que s'utilitzava per escriure, l'altre extrem era aplanat per tal de poder-se arrossegar per sobre la cera i "esborrar" el que s'havia escrit.

Fotografia 11: diferents classes stilus romans

9.2.1. Construcció d'un stilus

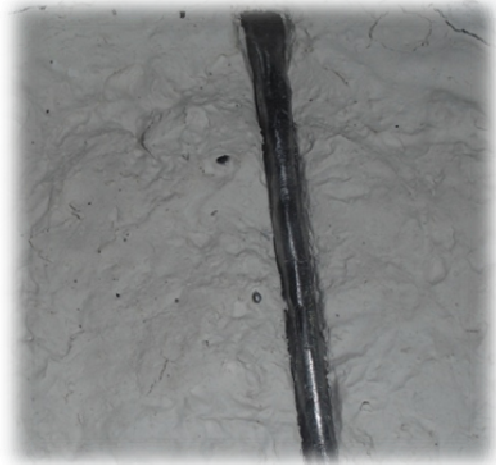
Per construir el vostre stilus, primer heu d'agafar guix i aigua i fer una barreja sòlida.

A continuació, mentre el guix encara estigui tou heu de fer la forma del vostre stilus: agafeu un bolígraf o un llapis i claveu-lo al guix; la punta plana (per poder esborrar en les tauletes) la podeu fer amb un tornavís.

Un cop sec el guix podeu treure el bolígraf.

Aquest pas és el més important, heu d'utilitzar algun metall (en aquest cas plom) per poder fer el vostre stilus. Heu de fondre el metall i amb molt de compte dipositar-ho al motlle que heu fet anteriorment.

Si heu seguit tots els passos, ja podreu escriure amb el vostre stilus sobre les tauletes de cera.

9.3. Calamus

El càlam o calamus en llatí, també conegut com calamus scriptorium, era un tros de canya, que s'utilitzava per escriure sobre papirs i pergamins. Als romans els agradava per la seva gran flexibilitat comparant amb les plomes de bronze (ja existents).

Per utilitzar el calamus, era necessària la tinta que es guardava en un atramentarium o tinter. Els tinters podien ser de diversos materials com bronze o fang (els més comuns) i evidentment amb diferents formes i decoracions.

9.3.1. Com tallar un calamus

Per fabricar el vostre calamus romà necessitareu una canya i un cúter o ganivet afilat.

Heu de tallar la canya per la meitat hi fer un tall d'aproximadament 3 cm de llarg.

Un cop fet el tall, heu de fer un altre per la meitat aproximadament fins a la punta, on quedarà una superfície plana.

Heu de posar la canya sobre una superfície dura, i amb molt de compte i una mica de força, heu de realitzar un tall a la part interior fins a la punta.

A continuació, haureu de tallar els costats de la punta de la canya, ho podeu fer més prim o més gros segons la cal·ligrafia que desitgeu obtenir.

Heu de vigilar que el tall quedi al centre.

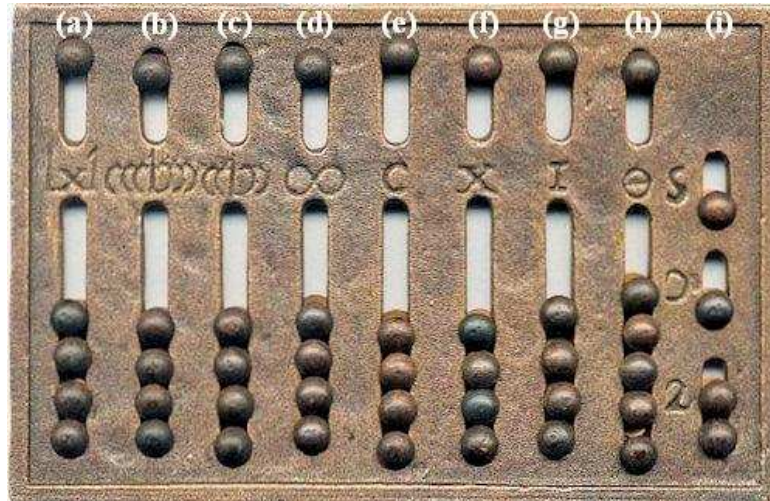

Si heu seguit tots els passos ja podreu escriure amb el vostre calamus, modificant la posició podreu fer diferents tipus de lletra.

9.4. Abacus (Àbac)

Els àbacs romans estaven fets de metall i eren el suficientment petits com per a sostenir-los amb el palmell de la mà. S'utilitzava movent petites boles en una sèrie de ranures.

Els símbols del centre del diagrama, de la columna (g) a la columna (a), per aquest ordre representen unitats, desenes, centenes, milers, desenes de miler, centenes de miler i milions; les columnes (h) i (i) representen fraccions. Sota els numerals centrals les ranures són més llargues on hi ha quatre boles, i cadascuna de les boles representa una unitat. Més amunt dels símbols centrals, trobem una bola on cadascuna d'aquestes representa cinc vegades la unitat designada sota.

Fotografia 12: Àbac romà de metall antic

9.4.1. Construcció d'un abacus

Per construir el vostre àbac romà necessitareu una planxa de fullola aproximadament de 20 cm x 15cm. En aquesta planxa de fullola, heu de marcar totes les ranures que ha de tenir l'àbac (8 ranures més llargues a la part de baix, 8 més curtes a la part de dalt i 3 a l'extrem dret de la planxa).

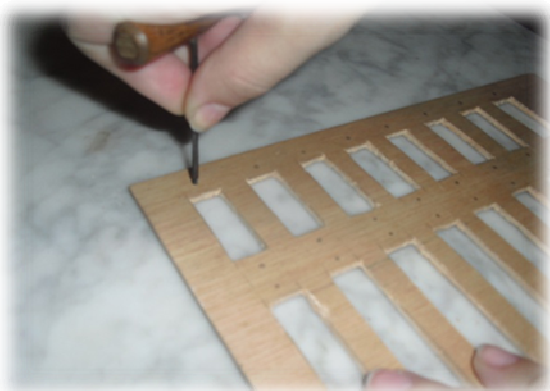
Un cop marcades totes les ranures, haureu de tallar-les amb un cúter amb molt de compte.

Quan tingueu tallades totes les ranures haureu de polir-les amb paper de vidre.

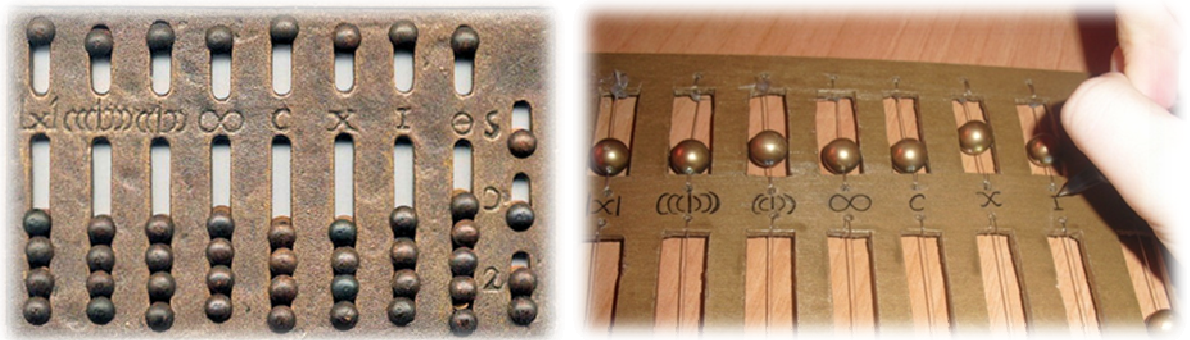
A continuació, amb un llapis marcareu els forats que han d'anar a la part superior e inferior de cada ranura.

Un cop marcats tots els forats haureu d'utilitzar una barrina per fer-los.

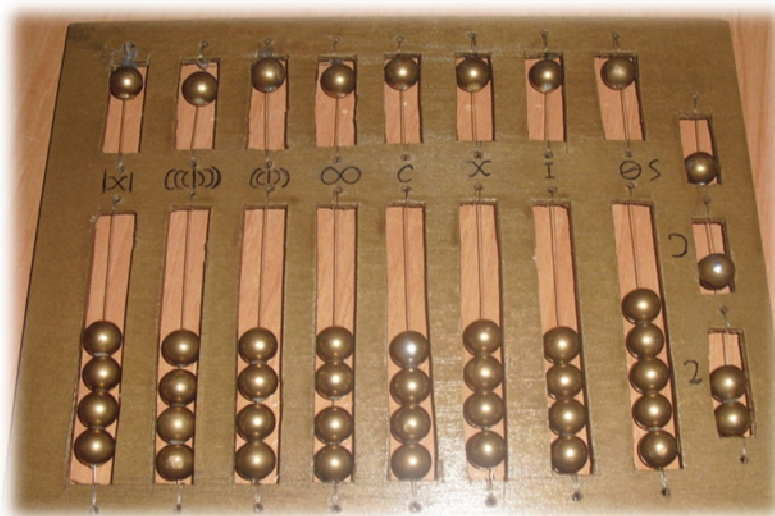

Tot seguit, haureu d'agafar un fil (jo he utilitzat fil de pescar) i lligar-lo ben fort al forat per poder passar les boles. Heu de vigilar que el fil quedi ben tibet.

Un cop lligats tots els fils haureu de copiar els símbols de la imatge de l'esquerra al vostre àbac.

Després de seguir tots els passos, aquest serà el resultat final:

9.5. Rotllos de paper

El paper era importat d'Egipte, on era fabricat amb la planta de paper que creix a les ribes del riu Nil.

Encara que era molt car i normalment no es feia servir, algunes vegades s'utilitzava per a l'estudi dels textos literaris. Cadascuna de les extremitats estaven subjectes fermament a un cilindre, podia ser molt llarg, i el lector havia de tenir cura de no obrir-lo gaire, ja que el paper es feia malbé amb facilitat i s'estripava. S'havia de desenrotllar-lo secció per secció, amb la ma dreta, i enrotllant-lo amb l'esquerra a mesura que s'anava llegint.

Fotografia 13: Relleu d'un savi romà llegint un paper

Fotografia 14: Paper escrit en grec trobat en Oxyrinchus en 1903

CONCLUSIONS

Les conclusions que he extret d'aquest treball han estat:

- L'horari escolar antigament i ara és força similar, la majoria de classes es duen a terme pel matí i a les tardes es fa una hora o bé es deixen lliures.
- L'educació primària, és pràcticament igual en totes dues èpoques, ja que la lectura, l'escriptura i el càlcul és la base de l'ensenyament.
- En l'etapa secundària i superior a Roma ensenyaven el necessari per fer joves polítics, en l'actualitat s'ensenyava una mica de tot ja hi ha moltes professions i cadascú escull la que més li agrada.
- Els romans es preocupaven per l'educació, i s'ocupaven de les qüestions pedagògiques, de manera força semblant a l'actual.
- Els professors antics havien de tenir un comportament determinat davant els seus alumnes, la qual cosa, els professors actuals també l'han de tenir.

BIBLIOGRAFIA

- **Homeschooling**

- MONTILLA, José i MARAGALL Ernest. *Llei d'educació*. Barcelona. Diari oficial de la Generalitat de Catalunya. 10-07-09. Disponible des d'Internet en <http://www.gencat.cat/diari/5422/09190005.htm> (17-07-2012)
- JUAN CARLOS I. *La constitución española de 1978*. Noticias jurídicas. 27-09-2011. Disponible des d'Internet en http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.html (17-07-2012)
- Asamblea General. *Declaración Universal de los Derechos Humanos*. Disponible des d'Internet en <http://www.un.org/es/documents/udhr/> (17-07-2012)
- GARCÍA, Irene. *Homeschooling La educación en casa*. Disponible des d'Internet en <http://www.todopapas.com/ninos/educacion/homeschooling-la-educacion-en-casa-1470> (17-07-2012)
- A.L.E (Asociación por la Libre Educación) Disponible des d'Internet en <http://www.educacionlibre.org/inicio.htm> (17-07-2012)

- **Educació a Roma**

- BALCAZAR, Lucia. *Educación romana*. Valencia: 2008. Disponible des d'Internet en http://luciaedu10.blogspot.com.es/2008_04_01_archive.html
- BONNER, Stanley F. *La educación en la roma antigua*. Ed. Herder. Barcelona. 1984
- CABANILLAS, Carlos. *Educación en Roma*. Badajoz: 2003. Disponible des d'Internet en http://www.santiagoapostol.net/latin/educacion_roma.html
- MARROU , Henry – Irene. *Historia de la educación en la antigüedad*. Ed. Akal. Madrid. 1985
- MINAUD, Gérard. *Des doigts pour le dire*. Éditions Ehess. 2006. Disponible des d'Internet en <http://histoiremesure.revues.org/1534>
- MORENO, Amparo. *Contar con los dedos*. 2011. Disponible des d'Internet en <http://hortushesperidum.blogspot.com.es/2011/03/contar-con-los-dedos.html>

- **Educació actual**

- Ministerio de Educación, Cultura i Deporte. Disponible des d'Internet en <http://www.mecd.gob.es> (9-12-2012)

- **Fotografies**

- Fotografia 1:
<http://www.scienceinschool.org/2007/issue6/pompeii/spanish>
- Fotografia 2: <http://luciaedu10.blogspot.com.es/>
- Fotografia 3, 4 i 5 :
<http://estudiandosocialesestoy.blogspot.com.es/2012/05/la-educacion-romana.html>
- Fotografia 6: <http://www.smb.museum/smb/home/index.php>
- Fotografia 7: http://es.123rf.com/photo_13283574_la-ruina-de-un-templo-romano-con-una-inscripcion-latina-en-roma-italia.html
- Fotografia 8: <http://histoiremesure.revues.org/1534>
- Fotografia 9: <http://lo-bueno-si-breve.blogspot.com.es/2009/04/dos-fragmentos-de-safo.html>
- Fotografia 10: http://www.bridgemanart.com/asset/239365/Greek-School/Add-34186-no.2-Writing-tablet-possibly-2nd%20centur?search_context=%7b%22url%22:%22%5c/view_lightbox%5c/508E0627-5199-46F7-83D5-79DC2D33F2AA%22%2c%22filter%22:%5b%5d%2c%22num_results%22:%2213%22%2c%22lightbox_id%22:%2218525%22%2c%22search_type%22:%22lightbox%22%2c%22item_index%22:3%7d
- Fotografia 11:
http://www.schoyencollection.com/scribes_files/ms1987_12.jpg
- Fotografia 12: http://www.tertisco-alexandru.com/abacus_project.html
- Fotografia 13: <http://iessonferrerdgh1e07.blogspot.com.es/2012/03/ud-la-educacion-en-la-roma-antigua.html>
- Fotografia 14: <http://scriptaantiqua.blogspot.com.es/2011/11/cursiva-romana-sobre-tegulae-iv-el.html>

ANNEXOS

- Situació legal del Homeschooling. Lleis

- Codi civil

Article 154

1. La patria potestad se ejercerá siempre en beneficio de los hijos, de acuerdo con su personalidad, y comprende los siguientes deberes y facultades:

- 1º Velar por ellos, tenerlos en su compañía, alimentarlos, educarlos y procurarles una formación integral.

- Declaració universal dels drets humans

Article 26.

1. Toda persona tiene derecho a la educación. La educación debe ser gratuita, al menos en lo concerniente a la instrucción elemental y fundamental. La instrucción elemental será obligatoria. La instrucción técnica y profesional habrá de ser generalizada; el acceso a los estudios superiores será igual para todos, en función de los méritos respectivos.

2. La educación tendrá por objeto el pleno desarrollo de la personalidad humana y el fortalecimiento del respeto a los derechos humanos y a las libertades fundamentales; favorecerá la comprensión, la tolerancia y la amistad entre todas las naciones y todos los grupos étnicos o religiosos, y promoverá el desarrollo de las actividades de las Naciones Unidas para el mantenimiento de la paz.

3. Los padres tendrán derecho preferente a escoger el tipo de educación que habrá de darse a sus hijos.

- Situació legal a Catalunya. Lleis.

Article 55

2. Es poden impartir en la modalitat d'educació no presencial els ensenyaments postobligatoris, els ensenyaments que no condueixen a titulacions... També s'hi poden impartir, excepcionalment, ensenyaments obligatoris i els altres ensenyaments que, en determinades circumstàncies, estableixi el Departament.

7. El Departament ha de crear i regular un registre en què constin les dades dels alumnes que s'acullen a la modalitat d'educació no presencial en ensenyaments d'educació bàsica.

Disposicions addicionals:

Vint-i-vuitena

1. El Govern, en el termini de tres anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei, ha de crear i regular el centre singular a què fa referència l'article 55 i n'ha d'establir la denominació.

Dissetena :Acreditació per a l'obtenció del títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria.

S'ha d'establir per reglament el procediment d'acreditació per a obtenir el títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria dels alumnes que consten al registre a què fa referència l'article 55.7.